

◆ ST. OLAV ◆

Redaktør: Mgr. Irgens. Medarbeidere: mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.
ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 4 - OSLO - TELEFON 23743

INNHold: Preken ved kirkeinnvielsen i Haugesund. — Kirkeinnvielsen i Haugesund. — Haugesund. — Jonas Lie. — C. G. Nordqvist. In memoriam. — Den salige Imelda. — Herhjemme — og derute.

RETT + OG + SANNHET

Preken ved kirkeinnvielsen i Haugesund.

Av Hans Høiærverdighet Biskop Mangers.

Lætatus sum

Jeg har frydet mig da man sa til mig: vi skal gå i Herrens hus, vi skal trø inn i den Allerhøiestes bolig. (Salm. 121)

Høitelskede i Herren!

Med full rett kan jeg idag gjøre til mine ord de ord kong David med begeistring uttalte i sin 121 salme: «Jeg har gledet mig da det blev sagt: Vi skal vandre til Guds hus». En dypere glede har den kongelige salmedikter sikkert ikke følt da han kunde trø inn i Guds telt i Jerusalem enn den som besjeler mitt sinn og mitt hjerte og den som besjeler idag min forhenværende menighet, dens sogneprest og dens tallrike venner.

Jeg har gledet mig Endelig er den blitt til virkelighet min mangeårige drøm om å bygge på dette sted et lite, verdig Gudshus; endelig er de planer jeg i flere år har arbeidet med realisert og kirken står der verdig og herlig i all sin enkelhet. Vel var det mig under mitt virke her ikke forundt selv å realisere byggeplanene, da lydigheten

Haugesunds nye kirke.

kalte mig til en annen stilling, men til en stilling, hvor jeg kunde tilskynde planenes virkeliggjørelse, og det på en bedre og mere tilfredsstillende måte enn det den gang så ut til. Og nu har jeg den glede selv å kunne innvie den kirke jeg i så mange år har drømt om. «Jeg har gledet mig da det blev meddelt mig: nu kan vi gå i det nye Gudshus.»

Glede fyller idag min efterfølgers hjerte, han som har forestått arbeidet, utrettelig samlet de fornødne midler til bygningen, og nu ser kronen på sitt verk og er rikelig belønnet for sitt strev.

Glede fyller idag Haugesunds lille katolske menighet, som ser sine dristigste forventninger opfylt og nu har fått et sant faderhus, et sant åndelig hjem. Glede fyller alle våre venners hjerte, og derfor er de strømmet hit for å delta i vår glede og gjøre vår alles glede

dobbelt stor. — Ja, stor er vår alles glede: «Vi har frydet oss da det het: vi skal vandre til Guds hus, til Haugesunds nye katolske kirke.»

—————
 Hvorfor da denne store dype gledesfølelse? Jo, den har sin grunn i den betydning en kirke eller et gudshus har i vår katolske bevissthet. Hvorfor bygger vi egentlig kirker eller gudshus? Det gjør vi for å ha steder hvor vi eier Gud, vår Frelser Jesus Kristus, som gjest, steder hvor vi på en særlig virksom måte kan yde Gud den tilbedende hyldest vi skylder Ham, steder hvor vi kan nedkalle Guds hjelp og lette vårt sorg- og syndebetyngede hjerte.

Vel vet vi at Gud er allevegne, at hvor vi enn ferdes, der lever og røres og er vi i Gud. Vel vet vi at Han alle steder kan ta imot vår hyldest og lytte til våre bønner. «Der liebe Gott geht durch den Wald»: den kjære Gud går gjennom skogen, heter det i en tysk sang. Ja, Gud går gjennom skogen, gjennom naturen, gjennom verdensaltet, og i Hans herlige natur kan vi tilbe Ham og tryggle Ham om hjelp og nåde. Men . . . hvor mange går vel ut i naturen for å tilbe Gud, og hvem går vel for alvor ut i naturen med hele den nød som trykker hans sjel for der å søke sin Gud og tryggle Ham om å ta bort den svære nød og den tunge sjelekval? Ut i naturen går vi for å adspredde oss og å søke legemshelse, men for å tilbe Gud og søke sjelehelse går vi dithen hvor vi kan samle våre tanker og løfte vårt sinn uten å bli forstyrret av livets støi og tummel: vi går i kirken, i Guds hus.

For å klage vår nød til Gud går vi dithen hvor vi føler Hans nærvær, føler at der kan de stener, vi støter mot på livets vei, bli forvandlet til lutter gull, og til glitrende diamanter kan bli de svetdråper som rinner fra vår panne og de tårer som rinner fra vårt øie: i Guds hus går vi for å finne sjelefred og sjelehelse, for å bli befridd fra sjelesorg og sjelekval, ti i kirken blir vi om og om igjen opmuntret til å ta vårt kors op og følge Ham etter, hvis forbillede alltid i ord og handling levende blir fremstillet for oss under gudstjenesten.

Derfor bygger vi Gudshus — ikke så meget for Guds skyld som for vår skyld og i den overbevisning at Han vil bosette sig der og der la oss erfare sitt guddommelige nærvær, sin makt og kjærlighet, ta imot vår hyldest og høre på våre bønner.

Det er jo i og for sig en dristig tanke at Gud skal bo i disse hus av sten eller tre. Det mente også kong Salomon den gang han hadde bygget Herren det praktfulle tempel i Jerusalem: «Se,» utbrøt han, «himmelen

og himlenes himler kan ikke rumme dig, langt mindre dette hus som jeg har bygget» (3 kg. 8, 27). Ikke destomindre nedlot Gud sig over templet i skikkelsen av en sky og fylte det med den herlighet, hvormed Han pleide å åpenbare sitt nærvær blandt jødene. Og Han viste sig for Salomon og lovet ham, at dersom folket vilde være Ham tro, vilde Han sette sitt navn der alle dager, bønnhøre folkets bønner og la strømmen av velsignelse flyte ned over sitt utvalgte folk.

På en uendelig fullkommene måte bor Gud i våre katolske kirker og ikke bare ved den blotte åpenbaring av sin makt og kjærlighet. Men her bor den menneskevordne Guds Sønn i egen person med hele sin guddomsfylde og hele sin guddomsvelde, og sammen med Ham Faderen og den Helligånd. Og derfor brenner den stille evighetslampe både dag og natt foran tabernaklet for likesom å fortelle den kjære Frelser at Hans troendes hjerter brenner i uutslukkelig kjærlighet til Ham. Derfor står også våre kirker åpne dag etter dag fra solens oppgang og inntil dens nedgang, så vi alltid kan gå og tale med vår Gud og motta Hans trøst og Hans nådeskatte.

Og derfor har vi også ennu mer grunn enn salmisten til å juble: «Jeg har frydet mig i mitt hjerte da det blev sagt: vi skal gå i Guds hus, vi skal træ inn i den Allerhøiestes bolig». Ti våre kirker er i sannhet Guds bolig blandt menneskene. Der får vi erfare at vi er hans folk og at Han er med oss og på en hel særskilt måte er vår Immanuel: vår Gud er med oss. Fra våre altre og tabernakler, hvor Kristus daglig fornyer sitt korsoffer, flyter i uendelig rik fylde frelsens nådegaver til største velsignelse for Kirken og Kirkens barn og hele menneskeheten.

—————
 Det er således ikke å undres over at vi betrakter kirken som vårt åndelige hjem, vårt åndelige faderhus. I hjemmet, i det jordiske faderhus, bor far og mor og barn sammen og samles til hyggelig samvær ved den huslige arne; i kirken, den himmelske Faders hus, samles alle Guds barn og oplever der høitidsstunder til sjelens gagn. I hjemmet blir barnene født til glede for foreldrene og søsken; i menighetskirken blir de troendes barn døpt og gjenfødt til Guds barn og himmelens arvinger til fryd og glede for Gud og englene. I hjemmet spiser alle ved samme bord den samme mat; i kirken nærmer også alle sig det samme bord, Herrens bord, for å nyte Kristi legeme og blod og styrke sig i det overnaturlige liv. I hjemmet får barnene alt det de trenger til å motstå hunger og kulde og alle vanske-

ligheter og til å komme frem i livet; i kirken lærer de, hvorledes de skal gå frem på livets vei hen mot det evige mål i himmelen, og ved Fermingens hl. Sakrament får de den Helligånds kraft og styrke, så de kan bekjenne sin tro og motstå alle troens fiender.

I hjemmet finner den forlorne sønn og den forlorne datter forståelse og tilgivende kjærlighet og blir motatt med åpne armer; i kirken ombytter den angerfulle synder sorg og sjelekval med trøst og overjordisk fred, ti Jesus tar bolig blandt oss syndige mennesker for å søke og frelse de fortapte. I hjemmet bringer man det beste man har til dem som er syke og lidende — med det beste som opbevares i Kirken, vandringsbrødet og den hl. Olje, iler presten til de syke og døende for å styrke dem og lette for dem den siste tunge reise. I hjemmet hos far og mor kan barnene klage sin nød og gråte ut, — et moderhjerter vil alltid forstå dem; i kirken, hos Frelseren i tabernaklet, finner forståelse og trøst og nytt mot de utallige lidende og ulykkelige, de som har mistet det kjæreste de hadde, de som er blitt baktalt og forrådt, de som er blitt misforstått og hvis gode vilje er blitt knekket som verdiløst glass . . . ja, hvem kan telle alle de ulykkelige, hvis lidelse er blitt forklart i kirken og forvandlet til en

hellig flamme og et edelt offersinn i kjærlighet til Gud og til næsten?

Med rette kan vi derfor juble idag med salmisten: «Jeg har gledet mig da det blev sagt: vi skal vandre til Guds hus, vi skal træ inn i den Allerhoiestes bolig», ti «frelse er idag vederfaret denne menighet, og hvert hus, hvert enkelt medlem i denne menighet».

Ja, vårt hjerte svulmer idag av glede og av takk til Gud, fordi Han gjester oss, fordi Han har bygget sitt eget hus blandt oss, har tatt bolig hos oss og innbyr oss alle til å komme til sig i sitt hus, og vil være for oss far og mor og venn. Han blir alltid der med sin faderlige kjærlighet, selv når far og mor er vandret bort og hviler på kirkegården. Selv når alle venner svikter oss, vil Hans kjærlighet ikke svikte — hos Ham vil vi alltid finne et hjem, ha et faderhus. Vi vil derfor glede oss når det gjelder å gå i kirken, i Guds hus, såsom gode barn gleder sig når de kan gå hjem til far og mor: «Jeg har frydet mig da det blev sagt: vi skal vandre til Guds hus, vi skal træ inn i den Allerhoiestes bolig». Og i vårt hjertes dyp skal lovsangen tone og gjenklinge: Te Deum laudamus — Store Gud vi lover dig. Amen.

Kirkeinnvielse i Haugesund.

Dagen oprandt kan man næsten si «som jul på kjer- ringen» for vi hadde arbeidet på kirken gående næsten like til midnatt før bededag. Det siste vi ventet på var lysekronene som ankom med samme båt som biskopen, og elektrikerne hang som takpryd like til ved tolv- tiden om kvelden.

Imidlertid da morgensolen sendte sine første stråler på kirkespirets forgylte kors var kirkens interiør også presentabelt, og stillheten som hersker i alle katolske kirker var også inntrådt hos oss i St. Josefs kirke, selv om sakramentet ennå ikke hadde fått sin plass i taber- naklet. Hammerslagene og arbeidernes rop var for- stummet — kirken ventet bare på sin vigsel og sin hel- lige Herre og beboer.

Om innvielseshøytideligheten har «Haugesunds Dag- blad» skrevet så vakkert og forståelsesfullt, at vi mener at bladets referat må tjene som fullgod beskrivelse, hvorfor det i sin helhet her ved overgis «St. Olav»s lesere:

«Innvielsen av katolikkenes nye kirke i Haugesund, St. Josefs- kirken, fant sted igår i solskinn og strålende høstvær. Utenfor kirken var det samlet en stor menneskemasse da klokken nær- met sig 11 og den høytidelige handling skulde begynne.

Fra Bergen og Stavanger var det kommet nokså mange til- reisende fra de katolske menigheter der, likesom St. Cæcilia

sangkor fra St. Pauluskirken i Bergen var kommet for å assi- stere ved messen.

Presis klokken 11 kom procesjonen av prester i fullt ornat ut fra kirkegården samtidig som klokken fra den nye kirke for første gang kalte til messe. Under sang fra den lille menighet gikk procesjonen rundt kirken, mens biskopen, dr. Mangers, velsignet murene utvendig. Procesjonen bestod av følgende 8 prester: Biskop dr. Mangers, sogneprest Snoeys, Bergen, sogne- prest van der Burg, Stavanger, sogneprest Maesch, Kristian-

Fra kirkeinnvielsen i Haugesund. Procesjonen.

sand, sogneprest Bzdyl, Stabekk, pastor Høgh, Bergen (som fungerte som ceremonimester), pastor Kielland Bergwitz, Oslo, samt den herværende menighets sogneprest van der Vlugt.

Efter at den høitidelige handling utendørs var ferdig gikk procesjonen fulgt av kirkens menighet og alle de innbudte inn i kirken, hvor biskopen først velsignet murene innvendig, hvorefter det hellige messeoffer blev forrettet av biskopen, assistert av de tilstedeværende prester.

Kirken var vakkert dekorert med grønt og små pavelige flagg (gult og hvitt).

Efter at messeofret var forrettet kom biskop Mangers frem i kordøren og holdt derfra en vakker og gripende innvielsespreken (som gjengis foran i «St. Olav»).

heter for den store velvilje og imøtekommenhet byggearbeidet var møtt med. Videre takket han byggmestrene, biskopen, pressen og byen i det store og hele for den vennlige og forståelsesfulle måte dette tiltaket var blitt møtt på.

Sogneprest Snoeys vilde som direktør for St. Franciskus-søstrene få utbringe en skål for den norske lægestand, rettet til de tilstedeværende læger.

Stadsfysikus Rønnevig svarte på talen med en takk for det arbeide det katolske hospital i Haugesund hadde nedlagt i byen, og uttalte ønsket om at den katolske kirke aldri vilde angre at den hadde gått til anlegg av dette hospital. Samtidig ønsket han menigheten til lykke med den nye vakre kirke.

Pastor Bzdyl, den forrige sogneprest i Haugesund, bragte

Fra kirkeinnvielsen i Haugesund.

Efter prekenen sang menigheten trosbekjennelsen, assistert av kirkekoret fra Bergen. Så forrettet biskopen den høitidelige nadverdhandling (forvandlingen av brød og vin til Jesu legeme og blod). Biskopen lyste velsignelsen, hvorefter menigheten til slutt sang «Store Gud vi lover dig».

Og så var den første gudstjeneste i den nye kirke slutt. Utenfor kirken stod der hele tiden meget folk, og der gikk en jevn strøm av mennesker gjennom kirken da dørene blev åpnet igjen.

Innvielsesfesten.

For endel innbudte var der efter gudstjenesten dekket til en enkel lunch i prestegården. Der var representanter fra Haugesunds by ved borgermesteren, stadsingeniøren, byens læger, representanter for pressen, byggmestrene samt endel andre.

Der blev ved bordet holdt en rekke taler. Sogneprest van der Vlugt, menighetens prest, takket i en kort tale byens myndig-

en hilsen fra sin menighet på Stabekk og ønsket sin gamle menighet til lykke.

Borgermesteren takket på de innbudne gjesters vegne for den høitidsstund man hadde fått delta i og takket forøvrig på byens vegne for de vakre ord sognepresten hadde uttalt om den.

Biskop Mangers utbragte til slutt en skål for Norge og kong Håkon, hvorefter «Gud signe vårt dyre fedreland» blev sunget.

Sognepresten takket alle for at de hadde fulgt innbydelsen, og dermed var den lille festlighet slutt.»

Kun skal vi si noen ord om eftermiddagsandakten og festen for menigheten og dens utenbys gjester.

Klokken 6 var kirken overfylt av hovedsakelig anderledestroende, som hadde inntatt sine plasser allerede en time før tiden, og katolikkene måtte gå inn gjen-

nem sakristiet, da hovedinngangen var helt blokert. Gudstjenesten begynte med at St. Ceciliaforeningens kor fra Bergen istemte hymnen «Adoro Te». Betagende lød de herlige toner, og den store forsamling blev med engang stemt til andakt. I den veldige trengsel, hvor man stod stuvet så tett som sardiner i eske, hersket den mest fullkomne ro, ikke en eneste misslyd forstyrret handlingen.

Hans høiærverdighet i koret, omgitt av de mange prester og ministranter, var også et skue som selv for de mange, som ikke forstod ceremoniene, stemte til høitid. Og da biskopen istemte «Te Deum» og svarene lød oppe fra koret — de gamle ærverdige toner — da grepes man av selve tonenes makt, bortsett fra ordenes skjønnhet. — Derefter stod sognepresten pastor van der Vlugt på prekestolen og holdt en preken så manende og avstemt til stedet og tiden, at jeg vilde ønske at den måtte komme uavkortet i «St. Olav» iallfall, om ikke i dagspressen, hvor den rettelig hører hjemme.

Forsamlingen var levende interessert i hvert et ord, og det billede som sognepresten tegnet av kristendom, familieliv og det moderne hedenskap, måtte sannelig vekke oss alle til ettertanke.

Den sakramentale velsignelse meddeltes av hans høiærverdighet og andakten sluttet med avsyngelsen av «Gud signe vårt dyre fedreland». Sangen rev alle med, kirkerummet fyltes av stemmer, og salmen bølget som et brus gjennom rummet.

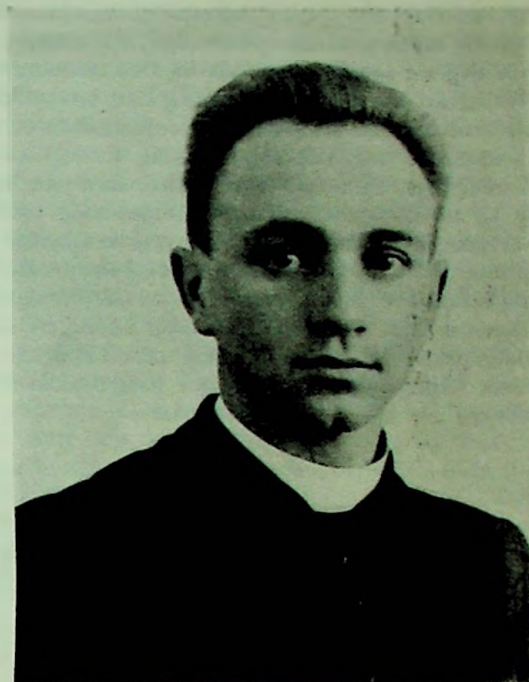
Så tømtes kirken langsomt av en forsamling som gjerne hadde blitt værende derinne lenge, lenge ennu. Umiddelbart etter andakten samledes alle katolikker i prestegårdens første etasje, i de gamle vakre lokaler, til fest og hygge. — Under måltidet lestes op av en protokoll som menigheten har påbegynt og hvori finnes optegnet alt som angår St. Josefs menighet fra før dens stiftelse og til dato. Opløsningen vakte tillive kjære gamle minner hos biskopen fra hans prestedid i Hauge-sund og hos våre kjære St. Franciskus-søstre og menigheten selv.

Den helt igjennem vellykkede fest var en strålende avslutning på dagens veldige festprogram og helhetsinntrykket kan samles i det ene ord: Uforglemmelig!

Men denne beretning vilde være meget ufullstendig.

Fra kirkeinnvielsen i Haugesund. Prosesjonen.

Sogneprest van der Vlugt.

hvis vi ikke med hjertelig takk vilde minnes de mange flittige hender som har vært i virksomhet i lange tider før festen. Og da vil vi ha lov å nevne med heder våre St. Franciskus-søstre. De har båret kampens hete tilfulle. Dem skyldes mere av kirkens tilblivelse enn vi aner. Ekstra våkenetter, travel gjerning om dagen utenom deres hospitalsarbeide, og så selve festen, som de hadde forberedt med så enestående omsorg. Den gode maten og den elskverdige servering, alt dette vil vi av hjertet si dem takk for og ønske at Gud må lønne dem for alt strevet. La oss også tenke på ærverdige Moder Beata som hadde påskynnet sin hjemreise fra Luxemburg for å kunne glede oss med sitt nærvær.

La oss nu håpe at den nye kirke må bli et arnested for riktig mange, som ikke andre steder kan finne løsning på livets mening, ti — «i denne bygning finnes fred, tro, håp og kjærlighet».

O. H.

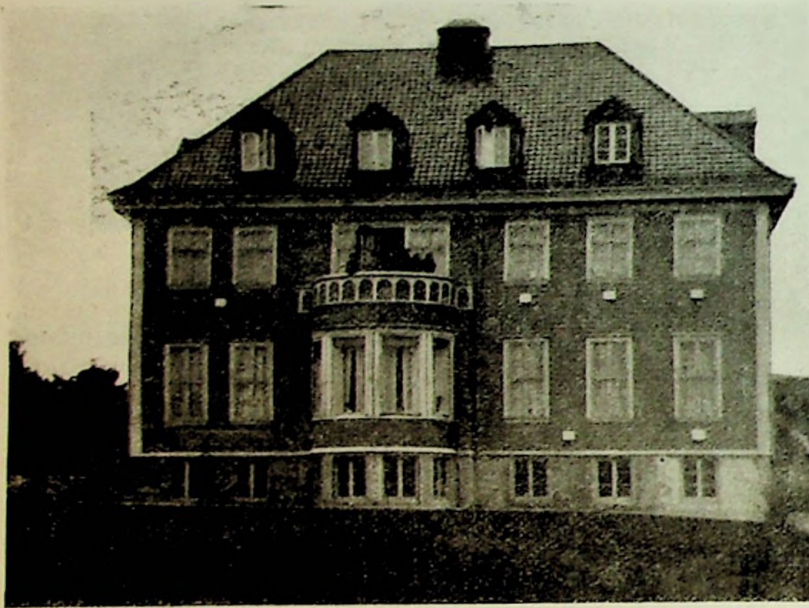
HAUGESUND

Trekk av St. Josefs menighets historie.

Inntil for ca. 9 år siden hadde der aldri vært lest en messe i Haugesund. Vi har derfor all grunn til å minnes året 1924, idet vi dette år den 17. mars hadde besøk av velkerv. pastor P. Maesch, dengang sogneprest til Stavanger, som hadde gjort reisen til Haugesund for å lese en hellig messe for de par katolikker som dengang var her i byen. Pastoren ledsagedes av flere st. Franciskus-søstre, som ved denne anledning vakte stor opsikt i byens gater. Tidlig om morgenen 17. mars forberedtes i en privatleilighet i Breidablikkgaten 95 det nødvendige for en stille messe. — I sannhet en enkel plass for den hellige hand-

ling. Men kanskje nettopp dette feltmessige arrangement var det som gjorde stunden så uforglemmelig. Et almindelig spisebord gjorde tjeneste som alter, det var med de medbragte alterklær og lys og litt blomster med en gang blitt forvandlet til et sted som gjorde oss tilstedeværende forventningsfulle — andektige — med andre ord: det blev plutselig for oss en kirke. Der på bare gulvet knelte vi, etpar søstre, en mann og hans hustru og så tre smågutter, som var kommet sig usedvanlig tidlig ut av sengen den morgen. Så begynte den hellige handling på ordinær måte og fulgtes i andakt og bønn — Hvad had vi om? — Kanskje er det bønnehørelsen vi ser fruktene av i det som siden er blitt til for oss katolikker i Haugesund.

Vi skylder pastor Maesch en særskilt takk for denne første hellige messe i Haugesund og vil bevare ham i taknemlig erindring såleng St. Josefs menighet består.

St. Franciskus hospital i Haugesund.

I 1923 i slutten av året hadde spørsmålet om opprettelse av en stasjon i Haugesund blitt aktuelt, og pastor Snoeys fra Bergen, ledsaget av ærv. Moder Beata, var for første gang her nede for å se på eiendommen Haraldsgaten 21, som da var håndgitt kongregasjonen. Huset kjøptes så i desember samme år, og dermed var de første skritt til stasjonens opprettelse tatt. Æren og takken for dette krafttak skyldes i første rekke St. Franciskus-søstrene ved sin direktør og forstanderinne, som jo helt påtok sig de pekuniære byrder og alt arbeide. Direktør Snoeys og ærv. Moder Beata har idetheletatt skaffet sig en plass i vår menighets hjerter, en plass som har sikret dem vår hengivenhet til evig tid.

Når man erindrer den dagen da disse to representanter for katolsk karitas var her, ja da måtte man samtidig beundre det rent fysiske mot som de var besjelet av. Det spesifikke vestlandske vestanvær hadde den dag riktig koncentrert sig. Det var som om været vilde vise våre gjester det sureste og mest frastøtende ansikt. En storm av de verste raste hele dagen. Det regnet ikke — nei, det skvulpet — luften var bokstavelig talt bare vann. Vannet kom ned og det spratt op igjen og alle gatehjørner var kritiske steder å passere. Vår kjære ærv. Moder

som hadde bragt med sig en almindelig skikkelig bergensk paraply til beskyttelse mot regnet, hadde nok ikke beregnet at regn i Haugesund i forening med vår vinterstorm, vilde bli av så overveldende virkning som det blev. På hjørnet ved barneparken blev nemlig paraplyen brutalt revet ut av ærv. Moders herredømme og foretok en luftreise høit over alle berg for aldri å vise sig mere. Og vår kjære ærv. Moder stod igjen med bare handtaket til erindring. — — —

Senere blev det forundt pastor Snoeys å foreta mange reiser til Haugesund. Allerede i mars 1924 var han her igjen, ledsaget av flere søstre. Husets innredning skulde jo bestemmes. Ved denne anledning kom man til det nedslående resultat at huset vilde bli for lite til både sykehus og kapell for menigheten. Da var det at mgr. Snoeys tok det vågelige skritt å få istand kjøpet av det nuværende hospital i Salhusvn. 26. En dags intens

telegrafering og konferering med snart selgerne og snart biskopen i Oslo, resulterte i at biskopen sendte sitt her på Vestlandet snart klassiske telegram. Dets innhold var kort og godt: «Utmerket. Biskop Smit.» Det var kort, men det var nok. Mgr. Snoeys kjøpte den store eiendom og heiste dermed det katolske signal i Haugesund. Den første messe i hospitalet lestes av biskop Smit 20. mars 1925. Og denne messe lestes under så eiendommelige omstendigheter at det er verdt å omtale. — Huset var nemlig midtunder forvandlingens tegn og alteret måtte bygges op med de forhåndenværende midler, som bestod av en nedreven kjøkkenbenk og skuffer fra samme. Det hele sattes sammen foran en kamin og pyntedes så godt som forholdene tillot. Knelebenker var også skapskuffer, og et skriftebarn måtte knele på bare gulvet, mens mgr. Snoeys anbragt på en plankestabel hørte skrifte. Da biskopens messe så skulde begynne viste det sig at alt var godt forberedt, men at man ikke kunde skaffe en dråpe vann til messen, da alle vannledninger var avkoblet. Og å gå til naboer kl. 1/26 om morgenen og be om en dråpe vann, kunde man jo ikke godt. Men Vårherre hjalp også i dette tilfelle, idet Han sendte en kraftig haglskur, og en søster gikk straks ut og fylte en kopp med hagl og denne blev så smeltet over et alterlys og gav vann

nok til messen. — I 1926, 25. mars, var man kommet såvidt med både hospitalet og menighetens kapell, at innvielsen fant sted denne dag. Nu først begynte det egentlige menighetsliv, og vi hadde på denne tid fått vår egen sogneprest, pater dr. J. Mangers S. M. Hans virke blandt oss satte straks sitt preg på menigheten. Sangen, hans store kjelebar, blev oss ved hans ledelse gjort så begripelig, at liturgisk sang blev for menigheten en meget dyrket gren av kirkelivet. Det varte ikke lenge før enn pater Mangers skulde få føling med våre anderledestroende motstandere. Kristelig pressekontor, pastor Normann og Martha Steinsvik m. fl. skaffet vår kjære sogneprest nok å bestille, og han lot ikke vente på sig. Kampberedt, når kirken blev ilde omtalt, kunde denne i sannhet fredens mann slå for kirkens sak, og han kjente de gavnlige våben tilfulle. Hans avisartikler skaffet oss flere venner enn motstandere, og fylte vårt lille kapell hver søndag.

I juli måned 1926 kom så pater Bzdyl hertil som kapellan, og vant straks alles hjerter. Især de yngste av de unge var ham hengivne. Forresten var han som en eldre bror for oss voksne også. Men der skulde skje forandringer av utenkt art for Haugesunds menighet. I november 1931 reiste pater Mangers

fra oss for å overta sogneprestembedet i Stavanger, og allerede i juli 1932 kom hans utnevning til biskop. Vi trodde dengang at våre drømmer om en kirke i Haugesund nu var skrinlagt for godt. Biskopen hadde allerede tidlig, mens han var i Haugesund, planer om å bygge en kirke. Nu viste det seg imidlertid at hans utnevning til biskop nettop satte fart i våre byggeplaner. Da pastor van der Vlugt utnevntes til vår sogneprest lovet biskopen at pastor van der Vlugt skulde bygge kirken i Haugesund. Dette har han også gjort med en iver og et initiativ som er all ære verd. — — —

Dette var et meget innskrenket sammendrag av menighetsprotokollen for St. Josefs menighet i Haugesund. Et mere utførlig utdrag tør undertegnede ikke gi, da vi jo ikke godt kan legge beslag på resten av denne årgang av «St. Olav». Trosfeller som er særlig interessert og vil avlegge oss et besøk kan få anledning til å lese protokollen — —

O. H.

Jonas Lie.

6. november 1833 — 6. november 1933.

Av SIGRID UNDESET.

«Hjemmenes digter» er han blitt kaldt, og med rette: det har vel ingen som han kunnet skildre, hvor frygtelig et saakaldt godt, borgerlig norsk hjem kan være. Den paa en gang grove og naive materialisme som tilbød «Hjemmekoseligheten» og lummer idyll, og med næsten heroisk evne til at overse kjendsgjerninger forherliget hjemmene som drivbænker, hvor denne idyllen normalt grodde og trivdes, den har vel mere end alt andet — selv den økonomiske utvikling i det siste halve århundrede — bidraget til at bringe egteskapet og familien og hjemmet i miskredit. Saa grovt var der blitt løyet og svindlet omkring disse værdier, saa det er ikke mere end rimelig at reaktionen, da den kom, maatte mene, det var selve egteskapet og familien og hjemmene som var bygget paa løgn.

Aldrig har Jonas Lie offret til løgner om hjemmet som den fredlyste oase i en ufredelig verden. Og at han i sin egen generation kunde bli den folkekjære «hjemmenes digter» taler til ære for den — det var slet ikke alle i vore bedsteforældres tid heller som for enhver pris vilde ha, at fiktionen om freden og tryggheten i de gode hjem skulde holdes vedlike. Det har været nokk av dem som ærlig og redelig elsket hjemmene for det de var — smaaverdner, hvor menneskene har saa mange betingelser for at finde lykken i andre mennesker og gjøre livet godt og vakkert for dem de skal leve det sammen med, men ingen kan kjende et andet menneske tilbunds, og de færreste tør for alvor forsøke at bli kjendt med andre saa meget som det er mulig.

Folk kan være bundet sammen ved alle de sterkeste kræfter som findes, ensartethet i blodtype og fysisk habitus, felles minder om voldsomme indtrykk de har tatt imot sammen og øvet paa hverandre fletter

deres følelseliv sammen, bevisst og ubevisst, de har faatt sine livsvaner dannet under et felles hjemms ensartede disiplin — allikevel utvikler de sig efter naturens orden i uendelig og mangfoldig forskjellighet. For den ene falder det naturlig at slite sig op i de andres tjeneste, for den anden at utnytte alt og alle omkring sig, vokse sig stor og tykk paa alles bekostning. Søsken misbruke hverandre, og søsken slutter forbund for at misbruke sine forældre, og likevel hører disse søsken sammen og hører sammen med sine forældre gjennom noget som ligger dypere i dem end al bevisst kjærlighet eller antipati. Derfor er det ogsaa barn som kan frelse sig ut av en slegts og et hjemms skibbrudd i kraft av evner som denne slegten og dette hjemmet har gitt dem: Inger Johanna i «Familien paa Gilje» vinder sin ret til at leve som hun synes er menneskelig og værdig, imot det som hendes forældre raader til i ord. Men hun lever efter de raad som Ma og kapteinen har gitt hende ved trofast og ærekjært at ha fylt alle sine glansløse pligter et langt liv igjennem. Gjertrud Bratt i «Onde magter» gjennomskuer sig selv, den dag hun gjennomskuer sin far — ogsaa hun mistror og misunder og hater netop det hos sin elskede som gjør at hun elsker ham, og idet hun, det sterke barn av en sterk men lysrædd slegt, tør slippe sin bevidsthets lys ind over de onde magter, faar hun mod til at binde an med dem.

Svært meget av det som i de siste decennier er blitt fremstillet som psykologiske nyopdagelser er jo i virkeligheten ikke nytt andet end for en meget snever kreds, indvaanerne av enslags smaaby i tilværelsen. Den norske smaabyen, hvor Jonas Lie lar en række av sine romaner foregaa, er bare smaaby i geografisk forstand. Der er plass i den for alle de kræfter som utløser verdensbegivenheter — den menneskelige samfølelse som ikke utelukker mistroen, naget, frykten, selv mellom dem som er mest glad i hverandre, den blinde kjærlighet som ikke vet noget om de elskedes virkelige naturel, men paagaende og tyrannisk vil forme livet for dem efter sin instinktløse tro om hvad som vil være det bedste for dem. Den tragiske morsskikkelse i «Niobe», doktorfruen, elsker sine barn som kjøtt av sitt kjøtt og fostere av sin fantasi, men aner ikke hvad de utvikler sig til, eller at de ikke er utviklingsdygtige. Men hun er bare det ekstreme tilfælde, hun hører til en menneskeart som Jonas Lie har hat fat i gang paa gang. Og forholdet byr meget mere end hvad det betyr i hver en-

Jonas Lie i sitt arbeidsværelse.

kelt families liv — en hel del ulykke i verden kommer av at en ældre generation har drømt for stort om det næste slegtledds evner og gaver. Og underkjendt evner som ikke var med i de gamles billede av sine barn. — Mindreværdighetskomplekser er en forholdsvis ny gløse — saken selv var kjendt paa Kains og Abels tid, og det har gjerne været slik nedigjennem tiderne, at den enkelte eller de faa som behersket de mange, hersket i kraft av sit kjendskap til, og sit talent til at spille paa de manges mindreværdighetskomplekser. Saa det har altid været de manges naturlige reaktion og selvforsvar at angripe overskudds-menneskerne, forsøke at gjøre den usikre, rædde for at det er noget unormalt ved at være anderledes end folk flest — det maa helst gjøres mens de er unge og ømskindede, da er det ikke saa vanskelig at faa dukket og plukket dem for overskuddsfølelserne. Abraham Johnston som ung er jaaleet, gjør sig latterlig, fordi han er beklemt av dette talentet som han, og ingen anden i hans kreds i smaabyen, er belastet med. Kommandør Witts Cecille er rikere, varmere, rummeligere skapt end de andre ungpikerne i sit miljø, saa lar hun sig skræmme til at demolere sig selv. Etter begrepet om hvad det vil si at være almindelig der paa stedet og i den tid ender hun som en bisk gammel peppermø. Et andet sted, i en anden tid, kunde hun latt sig skræmme til at bli en tjenstvillig fløifille som hyklet, at det ikke gjorde hende noget videre at bytte mænd nu og da. Som Jonas Lie har visst, at unge sind er genert over sin rikdom, og skryt hos unge mennesker oftest dækker over mindreværdighetsfornemmelser! — hos «Lorden» i «En Malstrøm» som er en kylling av en forretningsmand, hos de infantile barna i «Niobe».

Tilsynelatende er Jonas Lies bøker tidsbestemte. Nordlandsromanerne foregaar i hans barndomsland og tindrer frisk av barnets syn og barnets følsomhet for indtryk, hans smaabyromaner i den tiden da de store bedrifterne endda var i hænderne paa enkeltmænd og slekter, ikke paa aktieselskaper, og eiendomsbegrepet var knyttet ikke saa meget til penger og papirer som til paaatagelige værdier, skoger og skuter og jorder. Hans interiører fra embedsmandshjemmaene utover bygdene er tidsbestemte, forsaavidt han har grepet livet i bestemte øieblikke, da det tok netop slike og slike former. Forsaavidt vilde det la sig gjøre at rekonstruere store stykker av Norge i det nittende aarhundrede efter Jonas Lies bøker, om en ikke hadde andre kildekrifter at ty til. Men stoffet, det blivende under de skiftende former, livsdrifterne paa godt og ondt — alt det menneskelige som vi sier er evig som fjeldene og havet fordi vi i praksis ikke kan holde fast vor viden om at ikke havet og fjeldene heller er uforanderlige og evige — om det visste Jonas Lie vel mere end nogen anden av de store digterne i sin generation.

Det henger bl. a. sammen med at de andre alltid var mere eller mindre optatt av sit personlige opgjør med kristendommen — fylt av enslags invertert religiøsitet gjorde de op regnskapet med sine fædres tro, bittert og lidenskapelig. For Jonas Lie eksisterte, i hans kunst ialfald, bare det naturlige menneske — i ungdommens

glans og kraft og hjelpeløshet og feighet, i de naturgivne kjærlighetsforholds rikdom og utilstrækkelighet, i sin instinktive godhet og grusomhet, synskhet og nærsynthet — alt det som Jonas Lie kaldte troldskapen i menneskene og som vi kalder den syndige natur, pragtfuld og ufuldkommen. Om den har faa digtere visst mere og fortalt bedre end Jonas Lie i sine bedste romaner. Og de andre er det liten grund til at huske paa nu, hundrede aar efter hans fødsel. Hans gode og hans bedste er et vældig legat til os; det er bli igjen mere efter ham end efter de fleste.

Sigrid Undset.

Den salige Imelda.

Dominikanerinne. 1333 — 1933.

Den 17., 18. og 19. november avholdes i St. Dominikuskirken i Neuberggaten et høitidelig Triduum til ære for den salige Imelda's 600 års dag. Ved aftenandakten fredag den 17. novbr. kl. 19 vil St. Josefs-søstrenes sangkor utføre musikken og der vil bli preken av pater Lutz. Den 18. novbr. kl. 19 aften synger Elisabeth-søstrene og pater Le Breton preker. Søndag 19. novbr. kl. 18 synger barnekoret og hans højærv. biskopen preker. Barnas felleskommunion er som vanlig for den 3. søndag i måneden i St. Olavskirken søndag den 19. under messen kl. 8.15.

† C. G. Nordqvist.

In memoriam.

C. G. Nordqvist er død, 67 år gammel. Han var i 18 år medlem av St. Vincensforeningen, og et trofast medlem. Vi som kjente denne stillferdige og godlynte mann sørger opriktig over tapet av en god venn og medbror i foreningens arbeide. Han var værländing, men i en menneskealder naturalisert norsk borger. Katolikk blev han for 38 år siden. Hans siste ord var som en trosbekjennelse og en manende appell til oss som blev igjen! «Jeg er så glad og lykkelig over å få dø som katolikk!» — R. I. P. *Ivar Ruyter.*

Herhjemme: —

Grunnet plassmangel utestår fortsettelses-stykket «Da Vår Herre var i besøk på Solbakken».

Vi bringer i neste nummer en beretning om biskop Fallizes begravelse, delvis hvilende på et intervju, hans hoiærværdighet biskop Mangers tilstod oss efter sin hjemkomst fra Luxemburg. Ennvidere bringer vi en gjengivelse efter originalmanuskriptet av den tale mgr. Origer — «Luxemburger Worts» kjente redaktør — holdt ved båren.

OSLO. St. Olavs og St. Halvards Lokalforeninger av St. Olavs Forbund arrangerer underholdningsaften i St. Halvards foreningslokale, Urtegaten 29, søndag den 12. november kl. ½8 aften. Herr bankchef Parman vil «kåsere over egne oplevelser». Se omslagets 2. side.